

Výchozí a cílový stav

1. ÚSTAV DĚJIN A ARCHIV UNIVERZITY KARLOVY

1.1. PRÁVNÍ POSTAVENÍ A ORGANIZACE

Ústav dějin a archiv Univerzity Karlovy (dále ÚDAUK) je specializovaným archivem dle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, v platném znění (dále archivního zákona). Zřizovatelem ÚDAUK je Univerzita Karlova (dále UK). ÚDAUK je akreditovaným archivem dle § 58 archivního zákona. (ÚDAUK byl akreditován dle § 80, odst. 4 archivního zákona, podmínky dle § 61 archivního zákona splnil ke dni 19. prosince 2014.) ÚDAUK není držitelem oprávnění k ukládání archiválií v digitální podobě dle § 60a archivního zákona.

ÚDAUK je vysokoškolským ústavem Univerzity Karlovy dle § 34 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění. V čele ÚDAUK stojí ředitel, organizačními součástmi ÚDAUK jsou dvě oddělení (Archiv UK a Ústav dějin UK) v čele s vedoucími. Oběma odděleními slouží společný sekretariát. ÚDAUK má v současné době celkem 17 zaměstnanců. Pracovní tým ÚDAUK v současné době zahrnuje dva specialisty (projektový manažer a specialista na dlouhodobou digitální archivaci), kteří se věnují přípravě na digitalizaci archivních dokumentů a podpoře IT činností ÚDAUK. Těmto činnostem se věnuje také vedoucí Archivu UK.

Řadu podpůrných činností zajišťuje pro ÚDAUK rektorát a další pracoviště Univerzity Karlovy (včetně správy a podpory IT, kterou zajišťuje Ústav výpočetní techniky UK – dále ÚVT UK).

1.2. SOUČASNÝ STAV V OBLASTI SPRÁVY ANALOGOVÝCH ARCHIVÁLIÍ

ÚDAUK spravuje v současné době 207 archivních souborů s celkem cca 8 000 běžných metrů archiválií, které jsou uloženy ve dvou depozitářích. Roční průměrný přírůstek analogových archiválií činí v posledních letech cca 300 až 400 běžných metrů.

1.3. SOUČASNÝ STAV V OBLASTI SPRÁVY DIGITÁLNÍCH ARCHIVÁLIÍ

ÚDAUK v současné době spravuje jen digitální archiválie neúřední povahy (fotografie, audio a video záznamy a další dokumentaci v digitální podobě). Celkový objem spravovaných digitálních archiválií činí v současné době cca 123 GB digitálních dokumentů. Většina archiválií je uložena ve formátech odpovídajících § 23 vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby. Digitální archiválie jsou uloženy provizorně na serverových discích a fyzických nosičích. Dosud nedošlo k uložení digitálních archiválií v Národním digitálním archivu (či jiném archivu, který získal oprávnění dle § 60a archivního zákona). Metadata digitálních archiválií nejsou centrálně spravována.

1.4. SOUČASNÝ STAV V OBLASTI PŘEDARCHIVNÍ PÉČE

ÚDAUK provádí dohled nad výkonem spisové služby, podílí se na vyřazování dokumentů a výběru archiválií ve skartačním řízení u všech součástí svého zřizovatele (pro účely spisové služby jde o celkem 21 součástí, které se dělí na stovky dalších pracovišť). Univerzita Karlova používá na většině součástí elektronický systém spisové služby (dále ESSS) TESS (dodavatelem firmy DERS, s.r.o a T-MAPY s.r.o.), na třech součástech je používána jako ESSS nadstavba informačního systému iFIS (dodavatel firma BBM s.r.o.). V současné době probíhá postupná implementace ESSS na všech součástech UK.

Oba ESSS používají objektové úložiště CUL od firmy DERS, s.r.o. Dodavatelé obou ESSS deklarují shodu s Národním standardem pro ESSS, u obou ESSS byla testována schopnost tvorby SIP balíčků dle příloh č. 2 a 3 Národního standardu pro ESSS a realizace skartačního řízení za použití nástrojů Národního archivního portálu provozovaného Národním archivem ČR. První skutečné skartační řízení z obou systémů bude realizováno v roce 2018.

Část digitálních dokumentů (a metadat analogových archiválií) Univerzita Karlova spravuje v informačních systémech, které neodpovídají Národnímu standardu pro ESSS. Většina těchto systémů bude integrována s používanými ESSS (k vyřazování dokumentů bude docházet prostřednictvím ESSS), z části systému však budou dokumenty přebírány formou mimoskartačního řízení.

V oblasti neúředních dokumentů přejímá ÚDAUK různou neúřední dokumentaci svého zřizovatele, kvalifikační práce, spisy spolků a dalších institucí souvisejících s Univerzitou Karlovou a spisy (pozůstalosti) významných osobností z vysokoškolského prostředí.

1.5. SOUČASNÝ STAV V OBLASTI DIGITALIZACE ANALOGOVÝCH ARCHIVÁLIÍ

ÚDAUK v minulosti digitalizoval své nejstarší fondy (formou služby na zakázku), výsledkem jsou digitalizáty s technickými metadaty a popisnými metadaty ve formátu MASTER. Digitalizáty jsou on-line zpřístupněny v digitálním repozitáři UK a prostřednictvím projektu Monasterium.

V současné době ÚDAUK vlastními silami digitalizuje nejvíce využívané archiválie z konce 19. a první poloviny 20. století. Skeny jsou opatřovány popisnými a technickými metadaty a následně zpracovávány a zpřístupňovány ve webové aplikaci Studenti pražských univerzit, vyvinuté Ústavem výpočetní techniky UK (dále jen ÚVT UK) <http://is.cuni.cz/webapps/archiv/public>.

Digitalizáty jsou ukládány na síťových úložištích provozovaných ÚVT UK a úložištích provozovatele akademické sítě CESNET.

Celkové množství a datový objem pořízených digitalizátů (stav k 30. 9. 2018) jsou následující:
cca 8 TB a cca 450 tis. stran digitalizovaných archiválií

Celkový průměrný přírůstek digitalizátů (odhad na r. 2019 a další roky) je následující:
cca 2,5 TB dat a cca 80 tis. stran digitalizovaných archiválií.

1.6. SOUČASNÝ STAV POUŽÍVANÝCH INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ A TECHNOLOGIÍ

Pro evidenci archiválií je používán Program pro evidenci v archivech (PEvA) vyvíjený archivní správou Ministerstva vnitra ČR (dále MV ČR)¹.

Pro zpracování archiválií (tvorbu archivních pomůcek) je používána webová aplikace ELZA (popis aplikace na <https://www.tacr.cz/index.php/cz/elza.html>). V minulosti byly pro zpracování používány aplikace Inventáře a Fotoarchiv (verze 2007) od firmy Bach systems s.r.o.

Pro zpracování a zpřístupnění digitalizátů je využívána aplikace Studenti pražských univerzit (<http://is.cuni.cz/webapps/archiv/public/>) vyvinutá a provozovaná ÚVT UK.

Software používané ÚDAUK jsou provozovány na serverech a další infrastrukturu provozované ÚVT UK.

Pro testování výběru a příjmu digitálních archiválií a metadat analogových archiválií je používána webová aplikace (testovací prostředí) Národního archivu ČR Národní archivní portál <http://portaltest.nacr.cz/cs/>.

Pracoviště ÚDAUK jsou vybavena odpovídající kancelářskou výpočetní technikou (počítače jsou vybaveny operačním systémem Windows 7 nebo 10 Pro a balíky kancelářského software MS Office) a síťovým připojením o rychlosti 100 Mb/s.

Pro digitalizaci je využíván knižní skener Zeutschel OS 12000 HQ a ploché stolní skenery.

2. OČEKÁVANÉ ZMĚNY V PRŮBĚHU PLNĚNÍ VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

2.1. PERSONÁLNÍ POSÍLENÍ

Současný tým věnující se IT činnostem a ukládání digitálních dokumentů (vedoucí archivu a dva specialisté) bude v roce 2018 posílen o budoucího technického správce a v roce 2020 o správce digitálního obsahu. Všichni jmenovaní (s výjimkou vedoucího archivu) se budou této oblasti věnovat jako své hlavní pracovní náplni.

¹ Evidence archiválií se řídí metodickým návodem č. 1/2012 odboru archivní správy a spisové služby MV k vedení evidence Národního archivního dědictví, který je dostupný na <http://www.mvcr.cz/clanek/archivni-standardy.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

Základní popis systému vytvořený pro účely zakázky na nový informační systém PEvA II je dostupný na <https://nen.nipez.cz/VestnikNEN/DI2016-336179603/ZakladniInformaceOZadavaciPostupuM-332571929-18361112=191751852/ZadavaciDokumentace-332571929-18361112/LWOpenFile.aspx?docID=VXZlcmVqbWVucV9kb2t1bTszMzMzMjE3NzQ7U291Ym9yO2ZhbHNI02ZhbHNI>

2.2. ZMĚNY V OBLASTI UKLÁDÁNÍ A SPRÁVY DIGITÁLNÍCH ARCHIVÁLIÍ

Od roku 2018 budou dokumenty spravované v ESSS vybírány a přebírány ve skartačních řízeních realizovaných pomocí nástrojů Národního archivního portálu. Postupně budou vybírány a přebírány prostřednictvím Národního digitálního portálu také neúřední dokumenty (zprvu především foto, audio a video dokumentace).

Vybrané digitální archiválie a metadata analogových archiválií budou ukládány v Národním digitálním archivu.

Objem digitálních dokumentů vytvářených zřizovatelem bude postupně růst.

Očekávaný orientační roční přírůstek v průběhu plnění veřejné zakázky:

Digitalizace: 2,5 TB

Digitální archiválie ze skartačního řízení (pocházející z ESSS): 0,1 TB

Digitální archiválie z informačních systémů mimo ESSS: 0,1 TB

Neúřední digitální archiválie: 0,2 TB

Celkem: 2,9 TB

Celkové množství posuzovaných dokumentů ve skartačním řízení: cca 500 tis. dokumentů ročně.

3. CÍLOVÝ STAV

3.1. CÍLOVÝ STAV V OBLASTI INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ POUŽÍVANÝCH ÚDAUK

Většina činností ÚDAUK jako specializovaného archivu bude informačně podporována jednotlivými moduly Archivního informačního systému (dále AIS). Systém svými funkcionalitami pokryje předarchivní péči (výběr dokumentů ve skartačním a mimoskartačním řízení), příjem dokumentů, evidenci a správu dokumentů v analogové a digitální podobě, jejich zpracování a zpřístupnění. Základní správu AIS po administrátorské stránce bude zajišťovat ÚDAUK, správu síťové infrastruktury používaného hardware a základní instalaci AIS na tento hardware bude zajišťovat ÚVT UK.

3.2. UŽIVATELÉ ARCHIVNÍHO INFORMAČNÍHO SYSTÉMU

Uživateli AIS jsou zaměstnanci ÚDAUK, Univerzity Karlovy obecně a veřejnost. Tito uživatelé vstupují do AIS s různými cíli a využívají různé jeho funkce. AIS bude obsahovat určenou skupinu definovaných uživatelských rolí. Systém umožní řízení těchto předem definovaných uživatelských rolí, z nichž ke každé se váže předem určená a dále upravovatelná množina uživatelských práv. Systém umožní správcovskou definici nových rolí prostřednictvím webového rozhraní.

Správce systému má právo přidělovat a upravovat všechny uživatelské role. Další role mohou definované role přidělovat konkrétním uživatelům a těmto konkrétním uživatelům upravovat práva k přístupu k datům

a k provádění vybraných operací. Uživatelé s rolí archivář a správce badatelny mohou přidělovat určené externí uživatelské role (badatel, původce).

Jeden uživatel bude moci v rámci AIS zastávat více než jednu roli a systém mu umožní jednoduchým způsobem mezi rolemi přepínat. V případech, kdy je to účelné, budou rozlišována práva ke všem a pouze ke konkrétním archivním souborům a pomůckám. Dále bude v případech, kdy je to účelné, vydělena množina metadatových údajů, k nimž bude omezen přístup (např. osobní údaje).

3.2.1. SPRÁVCE ARCHIVNÍHO INFORMAČNÍHO SYSTÉMU (INTERNÍ UŽIVATEL)

Je odpovědný za technickou správu AIS, za chod systému a správu procesů běžících nad celým systémem. Má možnost strukturovaného zobrazení logů procesů a uživatelských logů a disponuje analytickými nástroji nad těmito logy. Má právo zastavit všechny probíhající procesy. Disponuje pokročilými nástroji k obnově systému do stavu před závažnými chybami.

Spouští nástroje technické analýzy nad celým datovým obsahem AIS nebo jeho vybranou částí.

Správce AIS je také odpovědný za správu uživatelských rolí a práv, a to jak v systému jako celku, tak případně v příslušných modulech, pokud to tyto vyžadují. Je schopen sledovat stav a provádět základní správu všech úložišť systému. V případech, kdy je to možné, spravuje i nastavení uživatelských rozhraní (např. hlavní stránky webové badatelny nebo nastavení vzhledu a struktury vyhledávacích formulářů). Provádí i základní správu a administraci nástrojů v "kontejneru"² (např. správu a úpravy tiskových výstupů).

Řídí zálohování obsahu databází a případnou rekonstrukci z uložených záloh.

Správce je odpovědný za technickou stránku komunikace s externími zdroji dat (např. INTERPI³, personální systém UK Whols) a za technickou stránku komunikace s Národním digitálním archivem.

Pro správce je přístupný veškerý datový i metadatový obsah.

3.2.2. VEDOUcí ARCHIVÁŘ (INTERNÍ UŽIVATEL)

Vedoucí archivář řídí odborné činnosti archivu a jednotlivé odborné zaměstnance. Odpovídá za činnost ÚDAUK jako specializovaného archivu dle zákona č. 499/2004 Sb.

Vedoucí archivář má všechna oprávnění archiváře pro veškerý datový obsah. Přiděluje jednotlivým archivářům skartační a mimoskartační řízení, která nejsou přidělena. Přiděluje jednotlivým archivářům správu konkrétních

² Modul Kontejner obsahuje sadu nástrojů využívaných více celky AIS.

³ Jedná se o společnou znalostní bázi paměťových institucí. Blíže na <http://www.interpi.cz/projekt/int.uv/uvod>

archivních souborů a práva přístupu k dalším částem datového obsahu (tj. mimo jejich archivní soubory). Schvaluje zpracované archivní pomůcky. Schvaluje zveřejnění datového obsahu ve veřejné části webové badatelny.

Má právo zakládat nové uživatelské účty archivářů.

Má přístup k přehlednému a strukturovanému zobrazení uživatelských logů a logů procesů.

3.2.3. SPRÁVCE DIGITÁLNÍHO OBSAHU (INTERNÍ UŽIVATEL)

Správce digitálního obsahu odpovídá za konzistenci datového a metadatového obsahu AIS, provádí potřebné analýzy. V případě potřeby ve spolupráci s ostatními interními uživateli realizuje operace vedoucí k odstranění chyb a k rekonstrukci obsahu databází a archivní informační balíček (dále AIP).

Je odpovědný za obsahovou stránku komunikace s externími zdroji dat (např. INTERPI, personální systém Whois) a za obsahovou stránku komunikace s Národním digitálním archivem.

Správce digitálního obsahu je odpovědný za správu rejstříků a správu extrahovaných původcovských metadat. Odpovídá za případnou reindexaci. Je zodpovědný za definování rozsahu extrahovaných metadat a jeho případnou změnu.

Správce digitálního obsahu řídí nastavení procesů a šablon exportu všech typů AIP (tvorby DIP). Provádí export AIP (tvorbu DIP) a obsahu databáze pro veřejnou webovou badatelnu.

Spouští nástroje technické analýzy nad celým datovým obsahem AIS nebo jeho vybranou částí.

Má oprávnění zobrazit a editovat metadata všech digitálních objektů v rámci veřejné webové badatelny a webové badatelny pro registrované uživatele.

Pro tuto roli je přístupný veškerý datový i metadatový obsah.

3.2.4. ARCHIVÁŘ (INTERNÍ UŽIVATEL)

Archivář je odborný pracovník archivu zajišťující výběr, správu a zpracování archiválií. Zajišťuje přípravu zpřístupnění archiválií.

Archivář spravuje archivní soubory přidělené vedoucím archivářem. Tato správa zahrnuje výběr archiválií ve skartačním a mimoskartačním řízení (včetně komunikace s původcem a zakládání těchto řízení), vedení souvislé evidence, zpracování (vytváření archivních pomůcek) a operace nezbytné ke zpřístupnění, včetně

komunikace s badatelnou a badateli. Archivář má plný přístup k datovému obsahu, který přísluší do jím spravovaných archivních souborů.

K ostatním částem datového obsahu má přístup v rozsahu určeném vedoucím archivářem.

Má možnost strukturovaného vyhledávání v přístupném datovém obsahu. Má možnost generování tiskových výstupů (včetně statistik) dle dostupných šablon. Má možnost exportovat do datových souborů vyhledané údaje ke svým archivním souborům a dalšímu datovému obsahu. Má možnost definovat obsah těchto exportů.

Na základě objednávek administrovaných správcem badatelny vyhledává a připravuje archiválie pro zpřístupnění badatelům. Vyhledané analogové archiválie předává správci badatelny, vyhledané archiválie v digitální podobě exportuje do podoby DIP do badatelny pro registrované uživatele.

V rámci skartačních a mimoskartačních řízení, která mu byla přiřazena, má právo zakládat uživatelské účty s rolí „původce“.

3.2.5. SPRÁVCE BADATELNY (INTERNÍ UŽIVATEL)

Správce badatelny zajišťuje chod badatelny Archivu UK, ve které jsou předkládány zástupcům původce a veřejnosti (badatelům) analogové archiválie a archivní pomůcky v analogové podobě. Zajišťuje správu webové badatelny pro registrované badatele. Komunikuje s badateli a archiváři.

Vede elektronické badatelské listy (účty), které zřizuje na základě ověření předběžné on-line registrace či na základě osobní návštěvy badatele v archivu. Přijímá a potvrzuje objednávky archiválií a ve spolupráci s archiváři tyto objednávky vyřizuje. Je oprávněn editovat jednotlivé objednávky a přiřazovat objednávky archivářům. Prostřednictvím AIS vede správu příručního skladu analogových archiválií a evidenci zapůjčených archiválií. Spravuje individuální badatelské účty (včetně DIP, které jsou v těchto účtech nahrány) ve webové badatelně, které jsou vázány na badatelské listy.

Pro roli správce badatelny je přístupný veškerý datový a metadatový obsah zpřístupňovaný prostřednictvím webové badatelny pro registrované badatele.

3.2.6. PŮVODCE (EXTERNÍ UŽIVATEL)

Původce je fyzická osoba jednající za součást UK, ESSS, jiný informační systém, či soukromá osoba, která navrhuje dokumenty k provedení výběru za archiválie.

Původce ve skartačním řízení navrhuje SIP odpovídající NSESSS (tyto SIP obsahují digitální dokumenty a jejich metadata nebo metadata analogových dokumentů), které vkládá do určeného rozhraní (vstupního úložiště) AIS, prostřednictvím dokumentů, které jsou standardizovány dle NSESSS, komunikuje s archivem a přijímá konečné rozhodnutí, na jehož základě jsou vybrány určené SIP k archivaci a ostatní jsou na základě tohoto

rozhodnutí zničeny. Po uložení vybraných SIP do archivu obdrží seznam převzatých archiválií s identifikátory Národního digitálního archivu (dále NDA), které nahraje do své ESSS. Původce má právo na základě oprávněné žádosti obsahující identifikátory digitálního archivu (NDA) obdržet DIP odpovídající vstupujícím SIP.

Původce v mimoskartačním řízení vkládá do určeného rozhraní (vstupního úložiště) dokumenty a případně jejich metadata. Původce v mimoskartačním řízení má možnost v rozhraní AIS nezbytná metadata manuálně editovat. Po archivaci vybraných dokumentů obdrží seznam převzatých archiválií s identifikátory NDA. Původce má právo na základě oprávněné žádosti obsahující identifikátory NDA obdržet předané dokumenty a metadata ve formě DIP, případně ve formě lidsky čitelných dokumentů.

3.2.7. BADATEL (EXTERNÍ UŽIVATEL)

Badatel je externí uživatel, kterému jsou po registraci zpřístupňovány archiválie (analogové i digitální) a další určené části datového obsahu AIS. Badatel komunikuje se správcem badatelny, případně přímo s určenými archiváři, vytváří objednávky archiválií, potvrzuje předložení a vrácení zapůjčených archiválií.

Badatel všechny výše uvedené kroky autorizuje potvrzeními po přihlášení do AIS, případně podpisem vytištěných výstupů z AIS.

3.2.8. NEPŘIHLÁŠENÝ UŽIVATEL

Neregistrovaný nebo nepřihlášený uživatel má právo vidět obsah webové badatelny schválený vedoucím archivářem pro zveřejnění ve veřejné části webové badatelny. Má právo vyhledávat ve zveřejněných archivních pomůckách, v databázi určených rejstříkových hesel a určených metadat. Jsou pro něj dostupné základní informace o archivu. Neregistrovaný uživatel má právo podat on-line předběžnou žádost o založení účtu „badatel“.

3.3. PŘEDARCHIVNÍ PÉČE

3.3.1. VÝBĚR ARCHIVÁLIÍ VE SKARTAČNÍM ŘÍZENÍ

Výběr úředních dokumentů spravovaných v ESSS používaných na UK bude probíhat prostřednictvím určeného rozhraní Archivního informačního systému. SIP balíčky odpovídající NSESSS budou moci být vkládány manuálně archivářem, původcem, případně vkládány samotnou ESSS prostřednictvím standardizovaného rozhraní na bázi webových služeb dle NSESSS. AIS umožní roztřídění navrhovaných dokumentů a spisů na spisy a dokumenty určené ke zničení a archivaci. Umožní standardizovanou komunikaci (dle NSESSS) s původcem. Standardně budou k výběru předkládány SIP bez dokumentů (respektive obsahující jen metadata dokumentů). AIS umožní archiváři požádat o předložení plných SIP s dokumenty a posouzení těchto plných SIP. AIS zajistí dokumentaci

výběru prostřednictvím standardizovaných dokumentů a příjem vybraných SIP ze zdrojové ESSS do dalších funkčních celků AIS.

3.3.2. VÝBĚR ARCHIVÁLIÍ V MIMOSKARTAČNÍM ŘÍZENÍ

Výběr neúředních digitálních a analogových dokumentů a dokumentů spravovaných v nestandardizovaných informačních systémech bude probíhat prostřednictvím určeného rozhraní AIS. Rozhraní umožní vkládání dokumentů archivářem, původcem, případně určeným informačním systémem prostřednictvím standardizovaného API. Rozhraní umožní editaci základních popisných metadat (vycházejících ze standardu Dublin Core), případně import základních strukturovaných metadat produkovaných zdrojovým informačním systémem. AIS zajistí dokumentaci výběru, vytvoření SIP obsahujících vybrané archiválie a základní popisná metadata (v případě analogových dokumentů jen metadata). Vzniklé SIP spolu s dokumenty o výběru budou odeslány do dalších funkčních celků AIS.

3.4. EVIDENCE A UKLÁDÁNÍ ARCHIVÁLIÍ

Evidence archiválií, archivních souborů, archivních pomůcek a určených změn (operací s archiváliemi) bude vedena v AIS. Tento funkční celek bude respektovat datovou strukturu celostátní evidence archiválií, která je vedena v aplikaci Program pro evidenci v archivech (PEvA). AIS bude evidovat digitální a analogové archiválie, archivní pomůcky, archivní soubory a určené změny formou databázových záznamů s metadaty a obsahově shodných AIP. AIP archiválií v digitální podobě, digitalizovaných archiválií, archivních souborů, archivních pomůcek a vybraných určených změn budou obsahovat příslušné digitální dokumenty. Jako archiválie bude evidována každá jednotlivá evidenční jednotka dle přílohy č. 1 vyhlášky č. 645/2004 Sb., v platném znění a neevidované jednotlivosti.⁴ AIS umožní úpravu určených metadat archiválií (vzniklých určenými operacemi s archiváliemi) včetně rozdělování AIP reprezentujících archiválie, v rámci tohoto rozdělování může být ve vymezených případech rozdělován i samotný datový obsah tvořící archiválie.

Databázové záznamy a AIP pro archiválie, které se staly součástí Archivu UK před implementací AIS, budou vytvořeny jednorázovou hromadnou operací na základě dat aplikace PEvA.

Databázové záznamy a AIP, které spolu souvisí, budou propojeny křížovými odkazy. V aplikačním prostředí bude možné ze záznamu jedné AIP zobrazit strukturovaný seznam všech dalších propojených záznamů a tyto záznamy vyvolat. Týká se to zejména vazeb: archivní soubor x archiválie; archivní soubor x změna (operace s archiváliemi); archivní soubor x archivní pomůcka; změna (operace s archiváliemi) x archiválie; změna (operace s archiváliemi) x archivní pomůcka a archivní pomůcka x archiválie.

⁴ Viz kapitola 1.2 přílohy č. 4 Smlouvy.

3.4.1. ANALOGOVÉ ARCHIVÁLIE

Analogové archiválie budou v systému reprezentovány databázovými záznamy a AIP obsahujícími metadata archiválie. Databázové záznamy a metadata budou obsahovat (pokud budou k dispozici) i údaje o umístění (lokaci) analogové archiválie v depozitáři. AIS umožní uživatelsky čitelné strukturované zobrazení metadat analogových archiválií.

3.4.2. DIGITÁLNÍ ARCHIVÁLIE

Archiválie v digitální podobě budou v systému reprezentovány databázovými záznamy a AIP obsahujícími metadata archiválie. AIP budou obsahovat digitální dokumenty. AIS umožní uživatelsky čitelné strukturované zobrazení metadat a digitálních dokumentů tvořících digitální archiválie.

3.4.3. EVIDENCE ARCHIVNÍCH SOUBORŮ, ARCHIVNÍCH POMŮCEK A ZMĚN (OPERACÍ S ARCHIVÁLIEMI)

AIS zajistí evidenci obsahu archivních souborů (vedení evidenčních listů Národního archivního dědictví), evidenci archivních pomůcek operací s archiváliemi, které svým obsahem odpovídají vedení evidence archiválií dle §§ 3 až 7 vyhlášky 645/2004 Sb. v platném znění. Evidence bude v systému reprezentována databázovými záznamy a AIP. AIS umožní uživatelsky čitelné a srozumitelné strukturované zobrazení metadat a digitálních objektů tvořících AIP a příslušný databázový záznam.

3.4.4. DIGITALIZACE ANALOGOVÝCH ARCHIVÁLIÍ

Digitalizace bude nadále probíhat na stávající digitalizační lince ÚDAUK, která nebude součástí AIS. V AIS bude digitalizace dokumentu zachycena jako vytvoření nové verze záznamu analogové archiválie. Bude aktualizován databázový záznam analogové archiválie a bude vytvořena nová verze AIP obsahující aktualizovaná metadata a digitální objekty digitalizátů. Pro zpracování specifických digitalizátů bude nadále používána aplikace Studenti pražských univerzit (viz kap. 1.6.), která bude provozována nezávisle na novém AIS a AIS bude používat jen jako úložiště digitalizátů.

3.5. METADATA, REJSTŘÍKY A VYHLEDÁVÁNÍ V ARCHIVÁLIÍCH

AIS umožní indexaci všech zpracovávaných AIP v centrálně spravovaných rejstřících a databázích metadat. Ze všech AIP budou při vzniku, případně při modifikaci, extrahována metadata a rejstříková hesla. AIS umožní správcovské definování rozsahu extrahovaných metadat. AIS umožní v odůvodněných případech správcovskou řízenou reindexaci metadat všech AIP či jejich určené části.

Zdrojem rejstříkových hesel budou databáze Univerzity Karlovy (především personální systém Whols pro jmenný rejstřík a rejstřík organizačních součástí UK). Dalším zdrojem rejstříkových hesel budou hesla v externích databázích (data z projektu pro Interoperabilitu v paměťových institucích – INTERPI⁵ a v budoucnu z projektu Databáze původců, který připravuje odbor archivní správy MV ČR). Dalším zdrojem rejstříkových hesel budou záznamy vytvářené v modulu pro zpracování archiválií.

AIS umožní fulltextové a strukturované vyhledávání s možností využití správcovsky či uživatelsky definovaných filtrů. AIS umožní strukturované vyhledávání v indexovaných metadatech, fulltextové vyhledávání v kompletních metadatových záznamech a vyhledávání v plném textu archiválií v digitální podobě (pokud obsahují textovou vrstvu) a v plném textu elektronických archivních pomůcek.

3.6. ZPRACOVÁNÍ ARCHIVÁLIÍ

AIS umožní zpracování archiválií a vytváření archivních pomůcek v elektronické podobě dle platných *Základních pravidel pro zpracování archiválií, v platném znění* (Odbor archivní správy a spisové služby, Praha 2015). Tento funkční celek bude integrován s funkčním celkem pro evidenci a správu archiválií. Zejména umožní náhled na uložené archiválie v digitální podobě a digitalizáty papírových archiválií, import vybraných metadat, včetně metadat o struktuře archiválií vytvořené původcem (spisového plánu), zápis statusu zpracovanosti do metadat AIP. Dále umožní uložení vytvořených pomůcek do AIPu obsahujícího pomůcku v určených formátech XML a PDF/A a uložení evidenčních metadat pomůcky.

3.7. ZPŘÍSTUPNĚNÍ ARCHIVÁLIÍ

AIS bude podporovat zpřístupnění archiválií v analogové a digitální podobě, archivních pomůcek a vyhledávání v archivních databázích. AIS bude podporovat správu badatelských účtů a komunikaci s badateli a archiváři pro účely zpřístupnění archiválií.

AIS umožní dálkové zpřístupnění určených archiválií v digitální podobě, určených digitalizátů analogových archiválií, určených metadat analogových archiválií a archiválií v digitální podobě, archivních pomůcek v elektronické podobě a určených informací o archivních souborech. V zpřístupněných datech a digitálních objektech bude možné strukturovaně a fulltextově vyhledávat. Zpřístupnění archiválií bude odděleno od jádra systému sloužícího k uložení a správě vlastních archiválií. Zpřístupňovány budou vždy kopie digitálních objektů a jejich metadat uložené v odděleném úložišti. Vyhledávání bude probíhat v oddělené databázi, do které budou exportována určená data z vlastního jádra systému. AIS umožní konverzi (úpravu) datových objektů a metadat pro účely jejich zpřístupnění.

⁵ <http://www.interpi.cz/projekt/int.uv/uvod>

3.7.1. SPRÁVA FYZICKÉ BADATELNY

AIS umožní vedení elektronických badatelských listů (včetně možnosti jejich tisku), evidenci objednávek, připravených a zapůjčených archiválií v analogové podobě a zpřístupnění archiválií v digitální podobě. AIS bude podporovat komunikaci s badateli a archiváři, kteří jsou správci jednotlivých archivních souborů. Všechny operace v rámci fyzické badatelny budou logovány.

Všechny operace realizované badatelem (založení badatelského listu, objednávky, předložení a vrácení archiválií) budou autorizovány badatelem a správcem badatelny (podpisem formuláře vytištěného z AIS) či potvrzením přihlášeného registrovaného uživatele (správce badatelny a badatele) v AIS.

3.7.2. VEŘEJNÁ WEBOVÁ BADATELNA

AIS prostřednictvím veřejně přístupného webového rozhraní zpřístupní základní informace o archivu, archivní pomůcky (v textové a strukturované podobě) a umožní vyhledávat v těchto pomůckách a databázi určených rejstříkových hesel a určených metadat. AIS prostřednictvím veřejně přístupného webového rozhraní zpřístupní určené archiválie v digitální podobě a digitalizované archiválie. AIS umožní vyhledávání v těchto archiváliích podle zveřejněných pomůcek a databáze určených rejstříkových hesel a určených metadat.

Stávající aplikace Studenti pražských univerzit (<http://is.cuni.cz/webapps/archiv/public/>) bude nadále provozována nezávisle na AIS, s AIS bude propojena jen formou křížových odkazů na archivní pomůcky a záznamy o archivních souborech.

3.7.3. WEBOVÁ BADATELNA PRO REGISTROVANÉ BADATELE

AIS umožňuje registraci badatelů na základě předběžné on-line podané žádosti, která je po ověření údajů potvrzena správcem fyzické badatelny. Účet do webové badatelny může být přímo vytvořený při návštěvě fyzické badatelny. Registrovaní badatelé prostřednictvím svých účtů, které jsou propojeny s elektronicky vedenými badatelskými listy, komunikují se správcem badatelny, vytvářejí objednávky archiválií v analogové podobě do fyzické badatelny a objednávky nezveřejněných digitalizovaných archiválií a archiválií v digitální podobě.

Digitalizované archiválie a archiválie v digitální podobě zpřístupněné konkrétnímu badateli budou na určenou dobu nahrávány do úložišť, přístupných pod účtem konkrétního badatele.

Všechny přístupy badatele a všechny operace prováděné badatelem v rámci jeho účtu (objednání, přístup k archiváliím a vrácení archiválií) budou realizovány na základě autentizovaného přihlášení a jsou logovány.